

Autoreferat

1. Arkadiusz Górnisiewicz

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

Dyplom ukończenia studiów magisterskich na kierunku politologia w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (26 czerwca 2007 r.);

Stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk humanistycznych, dyscyplina nauki o polityce nadany przez Radę Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (9 października 2012 r.) na podstawie rozprawy doktorskiej „Nowoczesność i nihilizm. Wokół myśli politycznej Karla Löwitha”.

3. Informacje o zatrudnieniu w jednostkach naukowych

2008 – 2012 studia doktoranckie na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych, Uniwersytet Jagielloński

2013-2014 asystent naukowy w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach stażu podoktorskiego programu „SET – Society, Environment, Technology”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego;

2015-2016 asystent w Katedrze Filozofii Polityki Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego;

od 2016 adiunkt w Katedrze Filozofii Polityki w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

4.Osiągnięcie naukowe

(w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki)

- a) Wojna i nomos. Carl Schmitt o problemie porządku światowego
- b) „Wojna i nomos. Carl Schmitt o problemie porządku światowego”, monografia, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2019, recenzja wydawnicza: dr hab. Tomasz Tulejski prof. UŁ
- c) Omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników:

Badania nad myślą Carla Schmitta stanowią część moich szerszych zainteresowań badawczych, koncentrujących się na przemianach polityki w nowoczesności, w tym zwłaszcza na politycznym wymiarze procesu sekularyzacji.

Podstawowym celem naukowym monografii „Wojna i nomos” była rekonstrukcja i analiza tej części dorobku intelektualnego Carla Schmitta, która nie znajdowała się dotąd w centrum uwagi większości badaczy zajmujących się myślą tego „najmłodszego z klasyków myśli politycznej”. Jego analizy porządku światowego, przemiany pojęcia wojny i europocentryczne prawo międzynarodowe nie doczekały się dotąd w polskiej nauce opracowania w postaci monografii. Zarówno w zagranicznych, jak i polskich badaniach nad Carlem Schmittem, dominuje perspektywa teologii politycznej, która także rozszczepia się na przynajmniej dwa podstawowe ujęcia: z jednej strony na teologię polityczną jako pojemną nazwę służącą badaniu wszelkich wzajemnych interakcji (historyczno-pojęciowych) między sferą teologiczną, religijną czy kościelną a teorią państwa i prawa, akcentującą problematykę stanu wyjątkowego w obrębie konstytucjonalizmu; z drugiej, jako pewną odmianę metafizyki politycznej koncentrującej się na odczytywaniu chrześcijańskiego wymiaru historiozofii Schmitta. Nie negując doniosłości dociekania sensu teologii politycznej Carla Schmitta, chciałbym wskazać odmienną przyjętą przeze mnie perspektywę badawczą, podkreślającą znaczenie jego myśli międzynarodowej, zwłaszcza w sytuacji znacznej dysproporcji badań na rzecz teologii politycznej i konstytucjonalizmu w światowej literaturze przedmiotu. Sam Schmitt uznawał prawo międzynarodowe za równorzędny obszar swej działalności naukowej, za drugi fundamentalny – obok konstytucjonalizmu – obszar swej refleksji.

Jeden z podstawowych problemów badawczych stawianych w związku z zagadnieniami porządku światowego i prawa międzynarodowego, wiązał się z koniecznością uwzględnienia

historycznej złożoności biografii intelektualnej Schmitta. Nie chodzi wyłącznie o polityczne wolty myśliciela i jego trzyletnie poparcie udzielane narodowemu socjalizmowi w okresie do 1936 r., kiedy utracił polityczne znaczenie. Także w tym zakresie konieczne było postawienie pytania o poznawczą wartość tekstów powstałych w okresie istnienia Trzeciej Rzeszy, państwa władzy totalitarnej, jak również w warunkach wojny światowej. Przyjąłem, iż geneza teorii i historyczne okoliczności towarzyszące jej narodzinom nie są tak istotne, jak jej naukowa treść. Myśli międzynarodowej Schmitta nie podobna zredukować do jego uwikłań politycznych, które niekiedy uznaje się za podstawowy zarzut wymierzony w jej wartość poznawczą. Jak dowodzę w książce, Schmittowska apologia porządku światowego opartego na europocentrycznym prawie międzynarodowym i zdolność tego porządku do przeciwdziałania konfliktom o charakterze totalnym zawarta w pracy *Nomos Ziemi* powinna być odczytywana jako forma rozrachunku z polityką III Rzeszy. Pojęcia polityczne, jak zwykł podkreślać Schmitt, ujawniają nieuchronnie swą polemiczną naturę: mogą i często stają się narzędziem zmagania politycznych. Pogodzenie się Schmitta z konfliktogenną naturą pojęciowości jest daleko idące: „filozofia też żyje, gdy ożywia aktualne sprzeczności i walczących przeciwników grupuje jako żywych wrogów” (Schmitt, *Teologia polityczna*, Warszawa 2012, s. 222). W gruncie rzeczy powiada on tutaj to samo, co jego nauczyciel Max Weber: nowoczesność skazana jest na „wojny bogów”. Rozpoznanie tego stanu rzeczy nie prowadzi do unieważnienia naukowych roszczeń teorii politycznej Schmitta, lecz przyczynia się do uświadomienia złożoności, z jaką mierzy się historia idei czy historia doktryn politycznych i prawnych. Wątki te w twórczy sposób rozwinęła szkoła historii pojęć, w tym zwłaszcza Reinhart Koselleck, dowodząc nie tylko konieczności uświadomienia sobie temporalnego charakteru pojęć języka społeczno-politycznego, ale również podkreślając nieuchronność odróżniania onomazjologicznych i semazjologicznych aspektów badanego zagadnienia.

Chciałbym podkreślić, że wkład mojej książki do dyscypliny nauki o polityce i administracji wiąże się z nowatorskim charakterem mojej interpretacji myśli politycznej Carla Schmitta, opierającej się na założeniu, że zagadnienia prawnomiędzynarodowe stanowią jedno z centralnych miejsc w jego dorobku i umożliwiają pogłębione rozumienie kategorii i pojęć z innych obszarów Schmittowskiej refleksji politycznej. Wkład ten polega także na aktualizacji kategorii myśli politycznej Schmitta i wykazaniu jej przydatności w dostarczaniu pogłębionej interpretacji sytuacji globalnej nie tylko po 1945 r., ale także po 1989 r. W mojej książce przedstawiam także myśli Schmitta jako źródło interesujących hipotez badawczych, które zachęcają naukowców z obszaru nauk o polityce do wszczynania nowych badań. Twierdzę, zatem że myśl Schmitta zachowuje teoretyczną doniosłość dla zrozumienia współczesnej

sytuacji międzynarodowej. Możliwość wyprowadzenia tego rodzaju wniosków zależała jednak od podjętej w mojej pracy rekonstrukcji i analizy Schmittowskiego pojmowania europocentrycznego prawa międzynarodowego epoki nowożytnej.

Zasugerowany już w samym tytule książki związek pojęć wojny i nomosu wyznacza sworzeń rekonstrukcji i interpretacji międzynarodowej myśli Carla Schmitta, który ujmuje nowożytną historię powszechną w świetle przemian pojęcia wojny w prawie międzynarodowym, traktując je jako kluczowe pojęcie pozwalające uchwycić istotne cechy stosunków międzynarodowych w danej epoce. W książce *Nomos Ziemi* Schmitt przedstawia się jako obrońca *ius publicum Europaeum*, którego zręby wyznaczyły nowożytny porządek światowy. Schmitt utrzymuje, że europejskie prawo publiczne jest nośnikiem nomosu Ziemi. Posługując się greckim pojęciem nomosu zaznacza on, że nie mamy do czynienia ze standardową historią prawa międzynarodowego. Oprócz rekonstrukcji porządku światowego, Schmitt rozważa także same warunki możliwości prawa, w tym prawa międzynarodowego. Korzystając z analizy filologicznej słowa *nomos*, Schmitt odwołuje się do jego zapoznanego historycznie, źródłowego sensu, wiążącego się z zawłaszczeniem i podziałem ziemi. Władanie ziemią okazuje się esencją wszelkiej władzy, ma charakter kategorialny. Nawiązując do Locke'a, Vica i Kanta, Schmitt uznaje zawłaszczenie ziemi za archetyp konstytuującego działania prawa w sensie wewnętrznym (uporządkowanie własności w obrębie danej wspólnoty politycznej) i zewnętrznym (względem innych narodów). W ten sposób przypomina o związku między prawem a ziemią, porządkiem a położeniem. Historia powszechna rozpatrywana w perspektywie przestrzennej jest historią zawłaszczeń i podziałów ziemi związanych z wędrówkami ludów czy odkryciem Nowego Świata. Zwłaszcza to ostatnie wydarzenie ma fundamentalne znaczenie z punktu widzenia narodzin pierwszego nomosu Ziemi. Nomos jest zatem dla Schmitta formą, w której polityczny i społeczny ład wyłania się w przestrzeni. Nomos Ziemi oznacza zatem porządek światowy rozumiany jako prawne skategoryzowanie globalnej przestrzeni wynikające z europocentrycznego prawa międzynarodowego.

Twierdząc, że dla właściwego zrozumienia rozważań Schmitta o nomosie Ziemi istotne jest dostrzeżenie zwrotu w jego myśleniu dokonującego się około 1934 r., polegającego na odejściu od głoszonego wcześniej decyzyjonizmu na rzecz myślenia konkretnego porządku (instytucjonalizmu). Jest to jeden z trzech podstawowych sposobów myślenia o prawie. O ile decyzyjonizm akcentuje sam moment rozstrzygania i posiada charakter osobowy, a normatywizm dostrzega w bezosobowym porządku prawnym przede wszystkim zbiór norm („rządy prawa”), o tyle myślenie w kategoriach konkretnego porządku oznacza wyjście poza ograniczenia tamtych podejść i uznanie, że norma sama nie stwarza porządku, lecz raczej

spełnia swą rolę w ramach pewnego, już istniejącego, ładu. Idzie o dostrzeżenie, że porządek prawny zawiera dwa momenty: moment reguły prawnej i moment samego porządku. Pojęcie nomosu, obejmuje zatem nie tylko rozstrzygnięcie i normę, ale nade wszystko pewien porządek. To powód, dla którego Schmitta rekonstrukcję tego, co określa on mianem nomosu Ziemi w *ius publicum Europaeum*, rozpatruję w pracy w związku z jego zwrotem „instytucjonalnym”. Nomos Ziemi wytworzył pewne instytucjonalne warunki dla rywalizacji suwerennych państw nowożytnych i chronił tę rywalizację przed popadnięciem w wojnę totalnej anihilacji. Porządek światowy nie jest zatem utożsamiany ze stanem pokoju i braku konfliktów: posiada on zdolność uwzględniania polityczności z jej desygnowaniem wrogów i przyjaciół w nakładanych przezeń ramach prawnych.

Nomos Ziemi oznacza zatem u Schmitta zagadnienie ładu globalnego, pewnego porządku obejmującego całą planetę. Wyłonienie się tak rozumianego nomosu Ziemi stanowi następstwo dwóch wielkich procesów historycznych: odkryć geograficznych i związanych z nimi podbojów kolonialnych oraz rozwoju nowożytnego państwa suwerennego i związanego z nim porządku prawa międzynarodowego jako przede wszystkim prawa międzypaństwowego. Nowożytność przynosi „rewolucję przestrzeni” w podwójnym sensie: raz – jako następstwo wielkich odkryć geograficznych, umożliwiających coraz bardziej adekwatny opis ziemskiej przestrzeni, dwa – jako rozwój nauk astronomicznych, w wyniku których „rozszerzył się” i sproblematyzował kosmos. W niej rodzi się również i ewoluuje suwerenne państwo. Dla uchwycenia historycznego znaczenia nowożytnej państwowości ważne jest zrozumienie napięcia między nowożytnym prawoznawstwem a teologią, którego akcentowanie przez Schmitta może być zaskakujące dla tych, którzy postrzegają go przede wszystkim w kategoriach teologii politycznej. Ma ono jednak kluczowe znaczenie z punktu widzenia przezwyciężenia kryzysu związanego z rozpadem religijno-politycznej jedności świata chrześcijańskiego i wiąże się z teorią państwa neutralizującego wojny religijne. Schmitt podkreśla, że prawoznawstwo jest zjawiskiem specyficznie europejskim, głęboko związanym z zachodnim racjonalizmem. W istocie w Schmittowskim uznaniu dla prawników wczesnej nowożytności mamy do czynienia z pochwałą pewnej odmiany sekularyzacji, która różni się od późniejszych, bardziej radykalnych jej form inspirowanych ideami Oświecenia. Po okresie religijnych wojen domowych dochodzi do symbolicznego exodusu prawników z Kościoła, którzy dokonali sekularyzacji wybranych pojęć teologicznych, uwznioślając władzę świeckich książąt przy pomocy argumentów o duchowej proveniencji. U progu nowożytności mamy do czynienia z „deteologizacją argumentacji”, a hasło prawnika Gentilego „milczcie teologowie w nie swoich sprawach” wyraża właśnie tę tendencję zmierzającą do wyłączenia spraw

związanych z państwem, prawem międzynarodowym i wojną sprawiedliwą z domeny zainteresowań teologów. Mamy do czynienia z „podwójnym oddzieleniem”: po pierwsze, oddzieleniem argumentacji teologiczno-moralnej (kościelnej) od argumentacji prawno-państwowej; po drugie, w doktrynie wojny sprawiedliwej, z oddzieleniem argumentacji prawno-naturalnej związanej z *justa causa* (sprawiedliwą przyczyną wojny) od formalno-prawnej kwestii *justus hostis* (sprawiedliwego wroga). Procesy te są istotne z punktu widzenia narodzin nieróżnicującego pojęcia wojny i międzypaństwowego prawa międzynarodowego, którego podwaliny stworzyli szczególnie podziwiani przez Schmitta teoretycy państwa: Jean Bodin i Thomas Hobbes. Odwołując się do ich myśli Schmitt przedstawia nowożytnie prawoznawstwo jako pewną formę zachodniego racjonalizmu, który wolny jest od dwóch skrajności: zupełnego odrzucenia transcendencji i podporządkowania sfery świeckiej religii. Schmitt rozpoznaje tutaj Oświecenie, które nie jest „arogancją”: zna ograniczenia ludzkiej natury i nie wierzy w utopijne wizje humanistycznego raju entuzjastów postępu. Państwo należy pojmować w jego konkretnym historycznym usytuowaniu, to znaczy jako odpowiedź na problemy wczesnej nowożytności. Narodziny nowożytnego państwa – czyli właśnie państwa we właściwym sensie – wyznaczają zwrotne punkty historii powszechnej, dając początek trwającej co najmniej czterysta lat epoce państwowości.

Struktura pierwszego nomosu Ziemi opiera się na równowadze morza i lądu, potęg morskich i lądowych. Przeciwieństwo lądu i morza jako odmiennych porządków przestrzennych staje się widoczne w strukturze europejskiego prawa międzynarodowego. Morze pozostaje poza porządkiem państwowym, jest dostępne dla wszystkich i otwarte dla handlu i innych form działalności. Morska strona *ius publicum Europaeum* zawierała zatem dwie „niepaństwowe” wolności: wolność mórz oraz wolność handlu morskiego. Przeciwwstawienie lądu i morza jest niezwykle istotne z punktu widzenia analizy przemian koncepcji wojny, zmierzchu *ius publicum Europaeum* i korzeni wojny totalnej. Z lądem i morzem związane były dwa odmienne porządki, a każdy z nich posiadał własne pojęcie wroga, wojny, łupu czy wolności. Nomos Ziemi, o którym mówi Schmitt, zawiera zatem w sobie pewien dualizm. Wielkiej Brytanii i imperium brytyjskiemu przypisuje Schmitt szczególną rolę reprezentowania tej drugiej, „morskiej” strony *ius publicum Europaeum*. Angielska potęga morska stała się tym, co równoważyło cały świat potęg lądowych. Ich pełne napięcia współistnienie określało zdaniem Schmitta nomos Ziemi.

Schmitt twierdzi, iż historia prawa międzynarodowego jest historią pojęcia wojny. W ten sposób dominująca koncepcja wojny staje się centralną kategorią określającą charakter prawa międzynarodowego. Tym samym zidentyfikowanie przemian koncepcji wojny rzuca światło na

przekształcenia struktury prawa międzynarodowego. Według Schmitta w nowożytności doszło do dwóch wyraźnych przemian w pojmowaniu wojny w ramach prawa międzynarodowego. Pierwsza z nich miała miejsce w XVI i XVII wieku, kiedy ugruntowując swą pozycję suwerenne państwa odeszły od średniowiecznej koncepcji wojny sprawiedliwej i zastąpiły ją nieróżnicującym (niedyskryminującym) pojęciem wojny. Druga zmiana zaszła dopiero w XX wieku, po I wojnie światowej, w związku ze zmierzchem europocentrycznego prawa międzynarodowego, kiedy odradza się koncepcja wojny sprawiedliwej.

Wielkim osiągnięciem europocentrycznego prawa międzynarodowego było zdaniem Schmitta ograniczenie skali europejskich wojen. Nieróżnicujące pojęcie wojny jawi się jako logiczna konsekwencja przemian, jakie zaszły w nowoczesności. Odpowiada ono epoce, w której zatraciła się średniowieczna jedność duchowa i która w związku z tym nie uznaje istnienia niekwestionowanego autorytetu umożliwiającego ocenę konfliktu. Nieróżnicujące pojęcie wojny oznacza wprowadzenie prawnej równości państw na podstawie zasady *par in parem non habet iurisdictionem*. Ponieważ tylko suwerenne państwa mogą być uprawnionymi stronami konfliktu zbrojnego, dochodzi do zastąpienia pojęcia *justa causa* (sprawiedliwa przyczyna) przez pojęcie *justus hostis* (sprawiedliwego wroga). *Ius publicum Europaeum* i zawarte w nim nieróżnicujące pojęcie wojny stanowi podstawową przesłankę racjonalizacji i humanizacji europejskich wojen, która staje się widoczna na tle brutalnych wojen religijnych wcześniejszych epok. Wojna zostaje wyodrębniona, ujęta w pewna ramy, zyskuje pewną formę, stają się wojną ograniczoną. Kluczowe w tym procesie jest odróżnienie wroga i kryminalisty, będące jednym z fundamentalnych założeń nieróżnicującego pojęcia wojny. Naturę nowożytnych wojen międzypaństwowych uchwycić można stosując do nich pojęcie pojedynku. W pojedynku istotne jest to, że zachowuje się formę dającą obu uczestnikom pewne gwarancje w rodzaju określonego statusu pojedynkujących się osób, sposobu postępowania wyznaczającego ograniczenie walki, wreszcie – obecności świadków obu stron. Owi świadkowie to państwa, których prawnomiędzynarodową neutralność zagwarantowało pojęcie *iustus hostis*, co podkreślał już Emer de Vattel w *Prawie narodów*. W książce bronię tezy, iż ograniczenie wojny, o którym mówi Schmitt, nie obiera za punkt wyjścia pokojowego społeczeństwa, które trzeba chronić przed wojną, lecz odwrotnie – ograniczoną i respektującą pewne reguły wojnę należy chronić przed stoczeniem się w Hobbesowski stan natury, pozbawioną reguł i zasad walkę wszystkim ze wszystkimi. Prawa wojny wznoszą „ogrodzenie”, za którym ograniczona wojna międzypaństwowa chroniona jest przed wyjściem poza granice, przekształceniem się w wojnę na wyniszczenie.

W monografii dowodzę, że myśl Schmitta dostarcza argumentów na rzecz tezy o rozpadzie europocentrycznego prawa międzynarodowego jako jednej z zasadniczych przyczyn pojawienia się wojen totalnych. Już w *Pojęciu polityczności* formułował on poważne zastrzeżenia wobec doktryny wojny sprawiedliwej, podkreślając polityczny wymiar roszczenia stron do posiadania sprawiedliwości po swojej stronie. Schmitt stroni od współczesnych doktryn uniwersalistycznych, dostrzegając w nich „karykaturalne sekularyzacje” argumentacji właściwej dla nieistniejącego już świata chrześcijańskiej jedności religijno-politycznej. Kluczem do zrozumienia nowoczesnego, europocentrycznego porządku światowego jest uświadomienie sobie, że nie chodzi w nim już o reprezentację prawdy transcendentnej, lecz o równowagę, zarówno w polityce wewnętrznej, jak i międzynarodowej. W związku z tym niechęć Schmitta do uniwersalizmu traktuję w książce jako odwrotną stronę jego pojmowania natury nowoczesnego, statocentrycznego porządku światowego. Krytyka wojny sprawiedliwej pozostaje trwałym elementem w jego myśli, zarówno w okresie „statocentrycznym”, jak i wówczas, gdy odchodził od centralnej pozycji państwa na rzecz rzeszy/imperium i wielkiego obszaru. *Nomos Ziemi* odczytuję jako apologię minionego europocentrycznego porządku światowego opartego na relacjach międzypaństwowych. Wiąże się ona z przypisywaną temu porządkowi zdolnością chronienia Europy przed wojną o charakterze totalnym.

Jedno z najważniejszych zastrzeżeń Schmitta wobec wojny sprawiedliwej dotyczy pojęciowej delokalizacji doktryny w warunkach nowoczesności. Doktryna wojny sprawiedliwej w swych najbardziej zaawansowanych przejawach była dziełem świata średniowiecznego chrześcijaństwa, posiadającego wyraźną duchową orientację i autorytet w postaci autorytetu papieża. Były one niezbędnym instytucjonalnym warunkiem obiektywizmu, jakiego domaga się doktryna wojny sprawiedliwej. Najmocniejszy zarzut Schmitta wobec doktryny wojny sprawiedliwej polega na tym, że uruchomić może ona logikę konfliktu totalnego. Schmitt w istocie twierdzi, że eliminacja rozważań na temat sprawiedliwości wojny prowadzi do zmniejszenia wrogości i daje lepszą perspektywę pokoju. Krytyki doktryny wojny sprawiedliwej nie należy jednak w żadnym wypadku utożsamiać z brakiem uznania doniosłości tej części doktryny wojny sprawiedliwej, która wiąże się z *jus in bello*. Zasadnicza część apologii europocentrycznego prawa międzynarodowego wiąże się przecież z jego tendencją do ograniczenia i humanizacji europejskich wojen.

W monografii omówiłem mało znane fakty i teksty z okresu internowania Carla Schmitta przez amerykańskie władze okupacyjne. Schmitt nie został o nic oskarżony nie tylko w głównym procesie norymberskim, ale również w procesach następczych przed amerykańskim trybunałem wojskowym, choć właśnie w związku z tymi drugimi procesami pozostają

przesłuchania Schmitta przeprowadzone przez Roberta Kempnera. Za ważny element mojej książki uważam przedstawienie rozróżnień pojęciowych, bez których nie jest możliwe prawidłowe zrozumienie rozważań Schmitta na temat wojny. Szczególne znaczenie posiadają rozważania z niemal zupełnie niedostrzeganej przez badaczy rozprawy *Das internationalrechtliche Verbrechen des Angriffskrieges und der Grundsatz nullum crimen, nulla poena sine lege*, w której przeprowadzono wyraźne rozróżnienie trzech kategorii czynów uznawanych za zbrodnie wojenne: naruszenia reguł i zwyczajów wojennych (*jus in bello*), zbrodni w znaczeniu okropieństw popełnionych na ludności cywilnej (późniejsze zbrodnie przeciwko ludzkości), stawiających sprawców niejako „poza prawem” i zbrodni wojny napastniczej. O ile Schmitt nie ma wątpliwości odnośnie do klasyfikacji dwóch pierwszych kategorii jako przestępstwa w świetle prawa międzynarodowego, o tyle w kwestii wojny napastniczej broni poglądu o prawie do wojny jako jednym z fundamentalnych przejawów suwerenności państwowej, które nie zostało skutecznie skryminalizowane w prawie międzynarodowym okresie międzywojennego.

W monografii powiązałem Schmittowską krytykę wojny sprawiedliwej z podejmowanym przezeń zagadnieniem wartości. Schmitt stawia tezę, że filozofia Oświecenia zawiera w sobie pewną niepokojącą „dialektykę ludzkości” związaną z roszczeniem supremacji narodów „wyżej cywilizowanych”. Już u Francisca Bacona mowa jest o Indianach-kanibalach potępionych przez samą naturę, którzy znajdują się „poza ludzkością”. Wyłania się w związku z tym dyskryminujące pojęcie ludzkości, związane z filozofią absolutnego człowieczeństwa, wskazujące na dwuznaczność nowożytnego humanizmu. „Innemu” można przypisać „niehumaniczny” charakter tylko wówczas, gdy samemu mieni się najbardziej ludzkim. Pojęcie ludzkości, którym posługują się doktryny odwołujące się do humanizmu i humanitaryzmu, ujawnia mocno dyskryminującą tendencję w odróżnieniu od typowo politycznej logiki nieróżnicującego pojęcia wojny. Rozróżnienie wróg-przyjaciel, stanowiące dla Schmitta istotę polityczności, ulega zaostreniu po nałożeniu na nie kategorii „ludzkie-nieludzkie”. Przeciwnik przestaje być „uznanym wrogiem”, stając się już nie tyle kryminalistą, ile „wrogiem ludzkości”. Podkreślanie, że zastąpienie logiki konfliktu politycznego przez konflikt moralny musi prowadzić do jego wzmożenia to ważny element Schmittowskiego namysłu nad polityką („tyrania wartości”). Twierdzę, że istnieje tutaj pokrewieństwo optyki Schmitta i Arnolda Gehlena, wiążące się z dostrzeżeniem, że współcześnie polityka zostaje „skolonizowana” przez obszary pozostające w nowożytności w pewnym oddzieleniu – w jednym przypadku przez rozszerzenie etosu rodzinnego na państwo, na całą wspólnotę polityczną; w drugim – poprzez projektowanie logiki wartości na prawo i politykę oraz zastąpienie logiki konfliktu

politycznego przez konflikt opisywany za pomocą języka wartości. Przyłożenie klucza „hipertrofii moralności” czy „tyranii wartości” do dwudziestowiecznej rezurekcji doktryny wojny sprawiedliwej daje niezwykle interesujące rezultaty. Logika wartości wbrew swym obiektywistycznym pretensjom pozostaje zamknięta w świecie immanencji, w świecie subiektywnie uznawanych wartości. Dyskurs wartości wchodzi w przestrzeń określania wrogości. Tam, gdzie broni się najwyższych wartości, kim może być ich przeciwnik? Przeciwnik najwyższych wartości łatwo zmienia się w kogoś, kto sam pozbawiony jest wszelkiej wartości. Oto odsłaniana przez Schmitta złowieszcza logika wartości, przekształcająca współczesne konflikty w wieczny „konflikt wartości i światopoglądów przy którym krwawy stan natury Hobbesa to idylla”. Wojna sprawiedliwa prowadzona w imię najwyższych wartości, czy wręcz w imię ludzkości, wiedzie do znamiennej deprecjacji wroga, który staje się reprezentantem „antywartości”. Jak podkreśla Schmitt, wszystkie kategorie klasycznego prawa wojny *ius publicum Europaeum* (sprawiedliwy wróg, sprawiedliwa racja wojny, proporcjonalność środków i *debitus modus*) padają ofiarą tego оголошення z wartości przeciwnika.

W książce przedstawiłem również analizę rozpadu europocentrycznego porządku światowego. Początek tego procesu sytuować należy już w latach 90. XIX wieku, wiążąc z szeregiem czynników: kongresem berlińskim, amerykańskim imperializmem, rozwojem globalnej gospodarki kapitalistycznej oraz pozytywizmem prawniczym. Zmierzch europocentrycznego porządku oznacza zarazem przemianę dominującego pojęcia wojny. Szczególnie istotną cezurę w tym procesie wyznacza okres I wojny światowej. Rozpoczęła się ona jako europejska wojna w starym stylu, a zakończyła się konferencją pokojową w Paryżu, która wprowadziła nowe, różnicujące pojęcie wojny i odejście od zasady *par in parem non habet iurisdictionem*. Traktat wersalski zawierał zapowiedź postawienia niemieckiego cesarza Wilhelma II przed sądem nieczym zwykłego kryminalistę i obejmował przypisanie winy za wojnę Niemcom (art. 227, art. 231).

Zagadnienie wojny sprawiedliwej wkracza w historię prawa międzynarodowego za sprawą wystąpienia prezydenta Wilsona z 2 kwietnia 1917 r. i przystąpienia USA do wojny. Stany Zjednoczone stały się głównym orędownikiem powrotu doktryny wojny sprawiedliwej, sama zaś wojna nasycona została treściami historiozoficznymi („wojna, by położyć kres wszelkim wojnom”). Schmitt podkreśla, że renesans doktryny wojny sprawiedliwej w XX wieku nie stanowi powrotu do jej wcześniejszej, chrześcijańskiej koncepcji. Amerykańska polityka „otwartych drzwi” dla kapitalistycznej penetracji nie jest tym samym, co oparte na papieskim zleceniu misyjnym prawo do handlu (*liberum commercium*) czy podróży (*jus peregrinandi*).

Pytanie, „kto decyduje” wybrzmiewa jeszcze donioślej w kontekście współczesnego braku wyraźnej obecnej i stabilnej władzy duchowej (*potestas spiritualis*). Schmitt zwraca uwagę na związki zachodzące między wojną sprawiedliwą i wojną totalną. Dla Schmitta powrót do koncepcji wojny sprawiedliwej jest ideologicznym zjawiskiem towarzyszącym przemysłowo-technicznemu rozwojowi nowoczesnych środków zniszczenia. Schmitt wyraża pogląd o złowieszczej roli postępu technicznego w zakresie tworzenia coraz bardziej niszczycielskich rodzajów broni (lotnictwo, bomba atomowa). Im bardziej zaawansowane środki zniszczenia, tym bardziej ich użycie wymaga nowych uzasadnień i usprawiedliwień. Wojna ostatecznie zamienia się w akcję policyjną przeciwko awanturnikom i przestępcom.

W monografii przedstawiłem również Schmittowską analizę świata po II wojnie światowej. Schmitt nie postrzegał zimnowojennego dualizmu Wschód-Zachód jako ostatniego etapu przed jednością świata. Zimna wojna jest przykładem zatracenia pojęć konstytuujących europocentryczne prawo międzynarodowe. Po pierwsze, zatarło się wyraźne rozróżnienie wojny i pokoju, mieliśmy raczej do czynienia z trudnym do zdefiniowania stanem pośrednim. Po drugie, zatarło się rozróżnienie wroga i kryminalisty, także za sprawą wojny rewolucyjnej. Po trzecie, wróciły wyrzucone niegdyś na margines stosunków międzynarodowych formy wrogości i wojny w postaci wojny domowej, kolonialnej i rewolucyjnej (stąd też zainteresowanie Schmitta figurą partyzanta). Pytając o nowy *nomos* Ziemi Schmitt przewidywał wyłonienie się nowej, trzeciej potęgi, która zniesie amerykańsko-sowiecki dualizm. Wówczas pojawi się jego zdaniem szansa na zwrot w stronę bardziej preferowanej przezeń formy porządku światowego, jakim jest świat wielobiegunowy, świat kilku wielkich obszarów i nowej równowagi między nimi.

Ostatnią część mojej monografii wyznacza próba oceny aktualności myśli Schmitta. W gruncie rzeczy Schmitt trafnie ocenił, że po zakończeniu zimnowojennej rywalizacji zacznie wyłaniać się świat wielobiegunowy. Niedawne wojny na Bliskim Wschodzie (Afganistan, Irak) i w Europie (interwencja NATO w Kosowie) uświadamiają trafność Schmittowskiej analizy wojny sprawiedliwej jako anglosaskiego narzędzia międzynarodowego interwencjonizmu. Wojna sprawiedliwa ujawnia jeszcze jedną cechę, jaką jest powiązanie z technologicznym postępem. Nowoczesne środki zniszczenia są tak potężne, iż domagają się nowych, silniejszych racji uzasadniających ich użycie. Autonomizacja broni, robotyzacja i związane z tym wyzwania prawno-etyczne tylko potwierdzają tezę o postępie technologicznym jako burzycielu tradycyjnych pojęć prawa międzynarodowego. Do niezwykle ciekawych wniosków prowadzi przeprowadzona przeze mnie analiza współczesnego terroryzmu w świetle Schmittowskiej koncepcji partyzantki. Tym, co szczególnie ujawnia się w zjawisku terroryzmu islamskiego,

jest bezprzestrzenność terrorysty. Jego nihilistyczne oderwanie od przestrzeni wzmocnione zostaje nowym wymiarem – obecnością w globalnej sieci, w przestrzeni internetowej. Schmitt uznałby to za dalsze pogłębienie nihilizmu i utraty orientacji współczesnego porządku światowego. W takich warunkach także wróg może być – i w pewnym sensie jest – sztucznie kreowany.

Podsumowując, najważniejsze rezultaty badawcze, jakie osiągnąłem w omawianej monografii, są następujące:

1. wykazałem, iż myśl międzynarodowa Carl Schmitta stanowi usystematyzowaną całość, rzucającą istotne światło na uznawane dotąd za centralne w jego dorobku zagadnienia z zakresu konstytucjonalizmu i teologii politycznej;
2. przedstawiłem centralne znaczenie sekularyzacji i jej uwarunkowaną historyczną efektywnością pozytywną ocenę przez Schmitta w procesie narodzin nowożytnej państwowości i europocentrycznego prawa międzynarodowego;
3. przedstawiłem istnienie związku między przemianami dominującego pojęcia wojny w prawie międzynarodowym a przemianami przestrzennych uwarunkowań porządku światowego;
4. przeanalizowałem istnienie historyczno-pojęciowego związku wojny sprawiedliwej i wojny totalnej (dialektyka wojny sprawiedliwej);
5. podkreśliłem negatywny wpływ rozwoju technologii, w tym zwłaszcza nowych typów broni, na spójność i efektywność pojęć z obszaru prawa międzynarodowego;
6. wykazałem, że polityczne uwikłanie Schmitta w narodowy socjalizm nie znosi poznawczej wartości jego myśli międzynarodowej; tam gdzie jest to historycznie konieczne, możliwe jest dokonanie niezbędnych korekt z wykorzystaniem wypracowanych przez Schmitta pojęć;
7. wskazałem aktualności Schmittowskiej krytyki wojny sprawiedliwej i jej efektywność w odślanianiu pojęciowego, prawno-międzynarodowego i praktycznego chaosu stosunków międzynarodowych w okresie pozimnowojennym i w pierwszych dekadach dwudziestego pierwszego wieku;
8. wykazałem, że myśl polityczna Schmitta dostarcza szeregu hipotez badawczych, które mogą być rozwijane w dalszych badaniach nad zagadnieniami wojny i porządku globalnego;
9. przedstawiłem mało znane wypowiedzi Schmitta na temat narodowego socjalizmu, w tym jego potępienie hitlerowskich zbrodni, jak również analizy mogące stanowić

ważny przyczynek do badań nad źródłami sukcesu politycznego narodowego socjalizmu w dojściu do władzy w 1933 r.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych i informacje o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Pozostałe obszary badawcze i publikacje

Podstawowe pole badawcze, na którym skupia się zasadnicza część mojej działalności naukowej, obejmuje nowożytną myśl polityczną, w tym zwłaszcza zagadnienia związane z **politycznym wymiarem sekularyzacji**, którym poświęciłem cykl publikacji obejmujący artykuły w wysokopunktowanych zagranicznych czasopismach naukowych i uznanych czasopismach krajowych, dwie monografie wieloautorskie pod moją redakcją oraz rozdziały w monografiach wieloautorskich.

Polityczny wymiar sekularyzacji oznacza nie tylko pewien obszar, ale również zadanie badawcze, polegające na poszukiwaniu i wykazywaniu związków między jednym z najistotniejszych procesów epoki nowoczesnej, jakim jest sekularyzacja, a dziedziną polityki. I choć pojęcie sekularyzacji w naturalny sposób odsyła do pewnego socjologicznego procesu zeświecczania rzeczywistości społecznej, to jednak z punktu widzenia badacza myśli politycznej najbardziej interesujące okazuje się poszukiwanie znaczenia sekularyzacji w warstwie historii pojęć. Tak rozumiana sekularyzacja wiąże się z badaniem związków między pojęciami politycznymi a pojęciami z obszaru teologii, z dociekaniami teologicznych i filozoficznych korzeni nowoczesności. Omawiane pole badawcze obejmuje również próbę zrozumienia związków między modalnościami nowożytnej polityki a nowoczesną świadomością historyczną. Zagadnieniu temu poświęciłem już swoją pierwszą monografię, opartą na rozprawie doktorskiej, *Nowoczesność, nihilizm, polityka. Wokół myśli Karla Löwitha* (2014), w której dowodziłem tezy, iż myśl Karla Löwitha umożliwia zrekonstruowanie związku łączącego nowoczesność, nihilizm i politykę. Analiza korzeni nowożytnej świadomości historycznej i związanej z nią historycznej dynamiki uznana została przeze mnie za warunek wstępny zrozumienia politycznych konsekwencji sekularyzacji. Sekularyzacja umożliwia bowiem uchwycenie zarówno chrześcijańskich korzeni nowoczesności (ze standardowym twierdzeniem o postępie jako zsekularyzowanej eschatologii) i zarazem niechrześcijańskich rezultatów jej historycznej ewolucji. Omówieniu politycznego wymiaru teorii nowoczesności

Karla Löwitha poświęciłem także blok tekstów przygotowany dla kwartalnika Kronos (numer 2/2010), w którym oprócz artykułu *Zrozumieć nowoczesność. Wprowadzenie do myśli Karla Löwitha* zawarłem przygotowane przeze mnie tłumaczenia kilku kluczowych tekstów Karla Löwitha (m.in. *Okazjonalny decyzjonizm Carla Schmitta* oraz *Natura, historia, egzystencjalizm*, a także wybór korespondencji Leo Straussa i Karla Löwitha).

W artykule *Existentialism as a Political Problem in Karl Löwith's Thought*, opublikowanym w "History of European Ideas", vol.42, no. 7, 2016 (czasopismo z listy Scopus, punktacja MNiSW: 70 pkt.) dokonałem rekonstrukcji pojęcia egzystencjalizmu w myśli Löwitha i analizowałem jego polityczne konsekwencje. Wiążą się one przede wszystkim z nowożytnym odrzuceniem dwóch ograniczeń procesu historycznego – antycznego, w postaci cyklicznej koncepcji czasu i niezmienności natury ludzkiej, oraz chrześcijańskiego, w postaci prawa naturalnego i eschatologicznego „obramowania” historii. Nowożytność pozbywa się obu „wędzideł” w myśleniu o tym, czego dokonać można w historii i tym samym polityczność staje się bardziej otchłanna i niejednokrotnie rodzi nihilistyczne konsekwencje. W artykule wykazałem, że badania nad nowożytną świadomością historyczną w ramach teorii sekularyzacji wnoszą istotny wkład do nauk o polityce w zakresie pogłębienia świadomości historycznego uwikłania pojęć, którymi posługujemy się współcześnie nie tylko w dyskursie politycznym, ale również w badaniach naukowych.

W anglojęzycznej monografii wieloautorskiej pt. *Modernity and What Has Been Lost. Considerations on the Legacy of Leo Strauss* (St. Augustine's Press, South Bend, USA, 2011) pod moją współredakcją myśl polityczna Leo Straussa i charakterystyczne dla niej wątki podkreślające napięcie między miastem a filozofią, rozumem a wiarą, zamkniętą wspólnotą polityczną a państwem uniwersalnym i homogenicznym ujęte zostały na tle sporu o nowoczesność, w tym zwłaszcza sporu starożytników i nowożytników oraz dyskusji na temat odmienności klasycznej i nowożytnej filozofii politycznej. Jednym z celów monografii było omówienie ważnych dwudziestowiecznych debat filozoficzno-politycznych Straussa z Alexandre'em Kojève'em, Martinem Heideggerem, Erikem Voegelinem czy Hannah Arendt. W rozdziale *Karl Löwith and Leo Strauss on Modernity, Secularization and Nihilism* pokazałem podobieństwa i różnice między dwoma myślicielami w poglądach na epokę nowoczesną i jej konsekwencje. Dowiodłem, że wspólna im krytyka uniwersalistycznych i homogenizujących tendencji nowoczesności opiera się na odmiennych przesłankach. Dla Straussa centralne znaczenie posiada ideał powagi życia politycznego w dobrze urządzonym państwie, czerpiący z klasycznej filozofii politycznej, z kolei dla Löwitha jest to nie tyle apolityczny, ile „transpolityczny” ideał czerpiący z idei stoicyzmu. Chciałbym również

podkreślić, że rozdziały w monografii przygotowali wybitni badacze zagraniczni (profesorowie Heinrich Meier z Monachium, Nathan Tarcov z Chicago, David Janssens z Tilburga, Jürgen Genhardt z Erlangen, Daniel Tanguay z Ottawy i Till Kinzel z Berlina).

Rezultatem badań nad pojęciem teologii politycznej jest kolejna anglojęzyczna monografia wieloautorska *The Problem of Political Theology* (red. Paweł Armada, Arkadiusz Górnisiewicz i Krzysztof Matuszek, Wydawnictwo Wam, Kraków 2012). Wkład tej monografii do nauk o polityce, jak podkreślił jej recenzent, profesor Zbigniew Stawrowski, polega nie tylko na rozjaśnieniu i uporządkowaniu debaty na temat pojęcie teologii politycznej, ale również na wprowadzeniu do tej debaty oryginalnych propozycji interpretacyjnych. We wstępie do monografii podkreśliłem, że zagadnienie teologicznych korzeni nowoczesności obecne jest w wielu fundamentalnych powojennych pracach traktujących o myśli politycznej (Jacob Taubes, *Zachodnia eschatologia*, Eric Voegelin, *Nowa nauka polityki*, Ernsta Kantorowicza, *Dwa ciała króla* czy Hansa Blumenberga *Prawowitość epoki nowożytnej*). Niezależnie od afirmacji bądź krytyki nowoczesności, wspomnianych autorów łączy uznanie doniosłości teologiczno-filozoficznych kontrowersji z historii europejskiej myśli dla zrozumienia fundamentalnych procesów zachodzących w nowożytności. Rozdział *The Problem of the Closure of any Political Theology: Remarks on the Controversy between Erik Peterson and Carl Schmitt*, zamieszczony w omawianej monografii, poświęciłem analizie sporu o monoteizm jako problem polityczny pokazując, że spór teologiczny jest tylko pretekstem dla myślicieli zaangażowanych w polemiki ostatnich lat Republiki Weimarskiej i pierwszych lat Trzeciej Rzeszy. Również w tej monografii znajdują się rozdziały przygotowane przez wybitnych uczonych (m.in. Leora Batnitzky z Princeton University, Jacek Bartyzel z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Victoria Kahn z Berkeley University, Bogdan Szlachta z Uniwersytetu Jagiellońskiego, John P. McCormick z University of Chicago, Michał Łuczewski z Uniwersytetu Warszawskiego).

W artykule *Totemism of the Modern State* opublikowanym na łamach czasopisma *Ratio Juris. An International Journal of Jurisprudence and Philosophy of Law*, vol.33, issue 1, 2020 (czasopismo z listy Scopus, aktualna punktacja MNiSW: 70 pkt.) podjąłem się nowatorskiego zadania zbadania dorobku Hansa Kelsena z punktu widzenia teorii sekularyzacji i ukazałem znaczenie tego przeciwnika politycznej metafizyki dla dyskusji o tzw. teologii politycznej, czy szerzej, teorii nowoczesności jako sekularyzacji. Podstawowa teza brniona w artykule brzmi, że tematyka teologiczno-polityczna nie tylko nie jest czymś pobocznym w dziele tego wybitnego myśliciela, ale stanowi kluczowy dla czystej teorii prawa polemiczny punkt

odniesienia. W artykule pokazuję, w jaki sposób badany przez Kelsena dualizm państwa i prawa stanowi narzędzie legitymizacji władzy. Jego źródeł Kelsen upatruje w metafizyce politycznej i głęboko zakorzenionych sposobach ludzkiego myślenia o społeczeństwie i państwie, w tym zwłaszcza skłonności do hipostazowania pojęć teoretycznych. Zrozumieniu tego zjawiska służy wprowadzone przeze mnie w artykule pojęcie „totemizmu nowoczesnego państwa”. Z kolei w artykule *Nauka o państwie a teologia w ujęciu Hansa Kelsena* („Politeja”, nr 45, 2016) przyjrzałem się analogiom w strukturze nauki o państwie i teologii, określanym przez Kelsena „zadziwiającym podobieństwem”. Wykazałem, że badanie strukturalnych podobieństw między nauką o państwie i prawie a teologią pojawia się w dorobku Hansa

Tabela 1. Analogie w strukturze nauki o państwie i teologii

	Nauka o państwie	Teologia
Centralne pojęcie	suwerenność → najwyższa władza; państwo nie ma nad sobą żadnej innej władzy	wszechmoc Boga → wszechwładza
Personifikacja	państwo jako osoba → wola państwa	osobowy Bóg → wola Boża
Dualistyczna struktura	państwo jako byt wyniesiony ponad prawo i zarazem związany z prawem → nie można pomyśleć prawa bez państwa, a państwa bez prawa; państwo musi być porządkiem ludzkich spraw (gr. <i> taxis</i>)	transcendencja Boga względem świata i zarazem jego pozytywny stosunek do niego → nie można przedstawić sobie świata bez Boga i Boga bez świata
Rozwiązanie problemu dualizmu	samozwiązanie państwa → państwo ustanawia porządek prawny i dobrowolnie się mu podporządkowuje (państwo prawne, <i>Rechtsstaat</i>)	samoograniczenie boskiej wszechmocy → uobecnienie się Boga w świecie (Wcielenie); Bóg-człowiek poddaje się ustanowionemu przez siebie porządkowi świata; <i>w Chrystusie Bóg jednal z sobą świat</i> (2 Kor 5,19)
Obszar wyjątku	sytuacyjne nieskrępowanie państwa własnym prawem pozytywnym → cud prawny (<i>Rechtswunder</i>)	nieskrępowanie Boga wobec ustanowionych przezeń praw natury → cud boski
Obszar obowiązywania/problem prawdy	a) możliwość bezprawnego działania organów państwa → wyższa konieczność b) ostateczna instancja sądowa lub ostateczna decyzja	a) uzasadnienie istnienia zła w świecie → teodycea b) dogmat o nicomyślności papieża
Stosunek do człowieka	osoba jako podmiot prawny (w odróżnieniu od jednostki biologiczno-psychicznej) → prawnicza teoria osoby (<i>Rechtssubjekt</i>)	dusza (w odróżnieniu od człowieka jako jednostki biologiczno-psychicznej)
Cel	jedność polityczna → między jednostką a państwem	jedność religijna → między duszą a Bogiem
Negacja	anarchizm	ateizm

AC

Kelsena już wcześniej niż w myśli Carla Schmitta i nie należy go wiązać z wpływem tego ostatniego myśliciela. Podsumowanie badań nad analogiami w strukturze pojęć nauki o państwie i teologii przedstawiam w tabeli numer 1 (opracowanie własne).

Problemem sporu o rozumienie teorii sekularyzacji i tym samym sporu o prawowitość epoki nowożytnej zająłem się w publikacji *Nominalizm, narodziny nowoczesności i problem jej legitymizacji w Die Legitimität der Neuzeit Hansa Blumenberga* (w: *Mit, metafora, sekularyzacja. Wprowadzenie do filozofii Hansa Blumenberga*, red. Robert Marszałek, Warszawa 2013). Przedstawiłem tam najważniejsze tezy klasycznego sformułowania teorii sekularyzacji, zgodnie z którym nowoczesne pojęcia języka społeczno-politycznego wywodzi się z chrześcijańskich źródeł oraz polemicznego ujęcie Blumenberga, dla którego nowożytna wiara w postęp zrodziła się w reakcji na aporie późnośredniowiecznego woluntaryzmu, nie zaś w rezultacie zeświecczenia chrześcijańskiej eschatologii. Ostatnią publikacją w ramach wspomnianego cyklu jest tekst *Nowożytne przemiany wroga na tle przekształceń nomosu Ziemi* („Horyzonty Polityki”, vol.6, nr 15, 2015), w którym podjąłem problem pojmowania nowożytnego państwa i nowożytnych relacji międzypaństwowych jako odpowiedzi na rozpad średniowiecznej jedności religijno-politycznej i próbę wypracowania porządku prawa międzynarodowego w świecie bez wspólnie uznawanego autorytetu.

Podsumowując, chciałbym podkreślić, że w przeprowadzonych badaniach wykazałam, iż zagadnienie teologicznych korzeni nowoczesności jest znacznie silniej obecnie w dwudziestowiecznej myśli politycznej, niż mógłby to sugerować relatywnie niedawny wzrost zainteresowania myślą polityczną Carla Schmitta i teologią polityczną. Pragnę zaznaczyć, że moje badania pomagają uporządkować najważniejsze kwestie związane z pojęciami sekularyzacji i teologii politycznej, jak również wyjaśniają przyczyny pojęciowego zamieszania często towarzyszącego badaniu rzeczony problematyki. Wykazałem w swoich publikacjach, że problem teologii politycznej ma aspekt naukowy i wiąże się przede wszystkim z zagadnieniami z zakresu historii idei, historii myśli politycznej bądź szeroko pojmowanej historii intelektualnej. Wiele z nieporozumień wokół tego pojęcia wynika z poglądu, że teologia polityczna jest wyłącznie normatywną teorią polityki opartą na wierze w Objawienie. Jak dowiodłem w moich publikacjach, istnieją dwa zasadniczo odmienne wyjaśnienia „zadziwiającego podobieństwa” w strukturze pojęciowej nauki o państwie i teologii. Pierwsze z nich wiąże się z dowodzeniem genealogicznych związków w oparciu o sekularyzację (przenoszenie pojęć z obszaru teologii w obszar świeckiej doktryny państwa i prawa), pozostając charakterystycznym dla myśli Carl Schmitta, drugie natomiast wyjaśnienie opiera się na zrozumieniu omówionych analogii w strukturze pojęć obu obszarów w ramach

uniwersalnych mechanizmów ludzkiego myślenia, w tym zwłaszcza tendencji do hipostazowania (zwodniczego podwajania przedmiotu poznania wskutek operacji samego umysłu); wyjaśnienie to odnajdujemy u Hansa Kelsena. W nieodróżnianiu tych dwóch modeli wyjaśniania tkwi zasadnicza przyczyna nieporozumień teoretycznych wokół teorii sekularyzacji. Mój wkład do dyscypliny nauki o polityce i administracji polega przede wszystkim na ukazywaniu znacznie bardziej złożonych relacji między koncepcjami i zjawiskami politycznymi świata nowoczesnego a europejskim dziedzictwem teologicznym, filozoficznym i prawnym. Studia te starają się dowieść, że problem podstawy porządku politycznego (podstawy ładu prawnego) nie jest zagadnieniem wyłącznie historycznym, lecz jednym z fundamentalnych zagadnień kształtującym spory o normatywne podstawy życia publicznego, w tym ustroju państwa. Stąd też polityczny wymiar sekularyzacji obejmuje nie tylko bardziej ogólne zagadnienia nowożytnej świadomości historycznej, lecz również spory toczony w ramach naszych pluralistycznych, nowoczesnych społeczeństw odnośnie ram normatywnych i podstaw autorytetu. Zaletą podejścia metapolitycznego, które staram się realizować w swych badaniach polega na tym, iż pojęcia polityczne, którymi posługujemy się w naszym codziennym życiu, zyskują głębię i mogą uniknąć instrumentalizacji dokonywanej w ramach bieżących sporów politycznych i kulturowych.

Nauka nie istnieje w próżni, dlatego też w autoreferacie, będącym czymś w rodzaju autobiografii intelektualnej, zasadne jest wspomnienie także o tym, co w swej pracy naukowej zawdzięcza się innym. Mojemu Nauczycielowi i Mistrzowi, profesorowi Bogdanowi Szlachcie, kierownikowi Katedry Filozofii Polityki w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, zawdzięczam nie tylko solidne wprowadzenie do historii filozofii, doktryn politycznych i prawnych, ale przede wszystkim ujęcie myśli politycznej, która nie jawi się jako zbiór rozmaitych doktryn, lecz raczej poszukuje spojrzenia synoptycznego, identyfikując węzłowe problemy, które powracają na przestrzeni wieków. Jednym z tych centralnych problemów jest zagadnienie suwerenności w kontekście problemu normatywnego skrępowania (czy raczej jego braku) nowożytnego prawodawcy. Profesorowi zawdzięczam także zachętę do studiowania **polskiej myśli politycznej**, która stanowi kolejny obszar moich zainteresowań badawczych. Moje najważniejsze osiągnięcia w tym obszarze obejmują przygotowanie tomu poświęconego wybitnemu lwowskiemu konstytucjonalistce Stanisławowi Starzyńskiemu w ramach uznanej Biblioteki Klasyki Polskiej Myśli Politycznej publikowanej przez Ośrodek Myśli Politycznej (Stanisław Starzyński, *Studia konstytucyjne*, wybór, wstęp i opracowanie A. Górnisiewicz, Kraków 2018). Stanisław Starzyński należy do grona ważnych, i jak w

przypadku wielu polskich myślicieli przedwojennych, nieco zapoznanych postaci polskiej nauki o państwie i prawie. Tym bardziej chciałbym podkreślić jakość i doniosłość tekstów Starzyńskiego zawartych w przygotowanej przeze mnie antologii, których tematyka pozwala zrozumieć nie tylko trafność jego pojmowania tendencji ustrojowych w okresie międzywojennym w Europie, ale ujawnia również zaskakującą aktualność w świetle sporów polityczno-prawnych toczonych w dzisiejszej Polsce (np. artykuły *W obronie praw podmiotowych* oraz *Nadrzędność czy równorzędność ustaw konstytucyjnych z ustawami zwykłymi? Normy prawne i metaprawne*).

W ramach dalszej współpracy z krakowskim Ośrodkiem Myśli Politycznej przygotowałem wstęp do tomu poświęconego Wacławowi Makowskiemu (*My i Wy*, Warszawa-Kraków 2016, wydane wspólnie z Narodowym Centrum Kultury). Z kolei udział w projekcie badawczym Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami (Instytut Pileckiego w Warszawie) zaowocował książką *Doświadczenie dwóch totalitaryzmów. Interpretacje* (Warszawa 2018) z moim rozdziałem poświęconym refleksji polskich myślicieli nad totalitaryzmem przed 1945 r.; obecnie książka ta przygotowywana jest także do publikacji w języku angielskim przez holenderskie wydawnictwo Brill. W rzeczonym rozdziale *Demokracja a totalizm: w stronę niejednoznaczności. Refleksja wybranych polskich myślicieli przed 1945 r.* dowodziłem tezy, iż w pismach wielu polskich myślicieli z okresu międzywojennego (m.in. Maciej Starzewski, Stanisław Kutrzeba, Marian Zdziechowski, Czesław Miłosz, Antoni Peretiatkowicz, Kazimierz Zakrzewski, Antoni Wereszczyński czy Aleksander Trzaska-Chrząszczewski) odnajdujemy wnikliwe opisy natury ustrojów totalitarnych i rozumienie mechanizmów władzy państwa totalnego, które w wielu punktach wyprzedzają teorię totalitaryzmu wypracowaną na Zachodzie w latach 50. i 60. dwudziestego wieku.

Kolejnym obszarem moich zainteresowań badawczych jest **nauka o państwie**. Realizując je, przygotowałem blok tekstów „Strażnik konstytucji” opublikowany na łamach „Przeglądu Politycznego” (nr 138/2016), w którym przedstawiłem niezwykle istotny spór o strażnika konstytucji prowadzony w ostatnich latach istnienia Republiki Weimarskiej przez Carla Schmitta i Hansa Kelsena. Oprócz obszernego artykułu, w którym omawiam najważniejsze argumenty obu myślicieli i historyczny przebieg samego konfliktu konstytucyjnego, blok zawiera przetłumaczony przeze mnie wybór fragmentów tekstów Kelsena i Schmitta odnoszących się bezpośrednio lub kontekstualizujących rzeczony spór o strażnika konstytucji. Do innych publikacji w tym obszarze należą: *Koncepcja państwa w pismach Stanisława Starzyńskiego, Wacław Makowski – myśliciel życia państwowego*, jak

również monografia pod moją współredakcją (wraz z prof. Bogdanem Szlachetą) *The Concept of Constitution in the History of Political Thought* (De Gruyter, 2018), jak również przywoływana wcześniej praca o znaczeniu kategorii sekularyzacji w teorii państwa i prawa Hansa Kelsena *Totemism of Modern State. On Hans Kelsen's Attempt to Unmask Legal and Political Fictions and Contain Political Theology*.

Konferencje i współpraca naukowa z innymi ośrodkami, w tym zagranicznymi

W mojej dotychczasowej karierze naukowej udało mi się nawiązać kontakty z naukowcami polskimi i zagranicznymi, m.in. podczas wizyt i kwerend bibliotecznych na uniwersytetach w Chicago, Monachium i Berlinie oraz międzynarodowych konferencji naukowych. Odbylałam także gościnną wizytę w Carl Siemens Stiftung w Monachium, która zaowocowała kontaktem z kierownikiem fundacji, profesorem Heinrichem Meierem i jego późniejszym udziałem w organizowanej w Polsce konferencji oraz projekcie wydawniczym. Spośród innych ważnych kontaktów międzynarodowych chciałbym wskazać profesorów Nathana Tarcova z University of Chicago i kierownika tamtejszego The Leo Strauss Center, profesora Johna McCormicka z University of Chicago, profesora Laurence'a Lamperta z Indiana University i prof. Davida Janssensa z uniwersytetu w Tilburgu.

Współpraca nawiązana za sprawą kwerend, wizyt studyjnych, korespondencji i konferencji międzynarodowych przyniosła wymierne i trwałe rezultaty. Wielu znaczących zagranicznych badaczy nie tylko uczestniczyło we współorganizowanych przeze mnie na Uniwersytecie Jagiellońskim międzynarodowych konferencjach naukowych, ale również zaangażowało się we wspólne projekty wydawnicze. Nawiązane kontakty znacząco przyczyniły się do powstania trzech monografii wieloautorskich pod moją współredakcją. Pierwsza z nich to *Modernity and What Has Been Lost. Considerations on the Legacy of Leo Strauss*, opublikowana w Stanach Zjednoczonych nakładem wydawnictwa St. Augustine's Press (South Bend, Indiana) w 2011 r. (książka ukazała się również w Polsce nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego). Książka porusza problem interpretacji myśli Leo Straussa i diagnozy nowoczesności wyłaniającej się z jego myśli, omawiając w tym kontekście szereg ważnych dwudziestowiecznych debat intelektualnych (m.in. z Löwithem, Voegelinem, Kojève'em, Heideggerem). Rozdziały w monografii przygotowali tak uznani badacze, jak Heinrich Meier (Uniwersytet w Monachium/Uniwersytet w Chicago), David Janssens (Uniwersytet w Tilburgu), Jürgen Gebhardt (Uniwersytet Erlangen-Nürnberg), Daniel Tanguay (Uniwersytet w Ottawie), Till Kinzel (TU Berlin) i Nathan Tarcov (Uniwersytet w Chicago).

Druga monografia to *The Problem of Political Theology* (Wydawnictwo WAM, Kraków 2012), starająca się zmierzyć z wieloznacznością i kontrowersyjnością pojęcia teologii politycznej, relacją polityki i religii oraz teoriami o teologicznych korzeniach nowoczesności. W monografii uwzględniono perspektywy wielu znakomitych badaczy tej problematyki, m.in. Victorii Kahn (University of California Berkeley), Johna P. McCormicka (University of Chicago), Bogdana Szlachty (Uniwersytet Jagielloński), Leory Batnitzky (Princeton), Jacka Bartyzela (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Davida Jansensa (Uniwersytet w Tilburgu) i Michała Łuczewskiego (Uniwersytet Warszawski).

Trzecia monografia o zasięgu międzynarodowym jest efektem współpracy badaczy polskich i zagranicznych poświęconych różnym aspektom konstytucjonalizmu i samego pojęcia konstytucji w myśli politycznej. Książka *The Concept of Constitution in the History of Political Thought* ukazała się nakładem niemieckiego wydawnictwa De Gruyter (2017). W książce przeanalizowano wybrane europejskie tradycje konstytucyjne i ich związki z myślą polityczną. Wśród autorów znaleźli się m.in. Ferenc Hörcher (Węgierska Akademia Nauk), Leonid Smorgunov (Uniwersytet w Petersburgu), Paweł Kaczorowski (UKSW/PAN), Alvydas Jokubaitis (Uniwersytet Wileński) i Kazimierz Michał Ujazdowski (Uniwersytet Łódzki).

Obecnie pełnię funkcję **koordynatora programowego** w ramach projektu Katamaran finansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA) polegającego na stworzeniu wspólnego międzynarodowego (polsko-włoskiego) kierunku studiów drugiego stopnia International Relations and Public Diplomacy przez Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet w Sienie (Dipartimento di Scienze Sociali, Politiche e Cognitive). Środki uzyskane na realizację projektu wynoszą 624 000 zł. Dzięki temu projektowi od 2021 r. na obu uniwersytetach uruchomiony zostaje kierunek studiów magisterskich w ramach którego studenci będą studiować w obu ośrodkach przez jeden rok i otrzymają podwójny dyplom magisterski (polski i włoski). Współpraca objęła nie tylko przygotowanie niezbędnych formalnych i merytorycznych ram nowego kierunku (ustalenie programu kształcenia, przygotowanie sylabusów i materiałów dydaktycznych), ale również wzajemne wizyty studyjne oraz seminaria naukowe poświęcone problematyce związanej z nowo tworzoną kierunkiem studiów.

W latach 2017-2018 uczestniczyłem w projekcie badawczym Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego pt. „Doświadczenie dwóch totalitaryzmów – interpretacje”. Udział w grupie badawczej pod kierunkiem Profesorów Marka Kornata, Pawła Kaczorowskiego, Piotra Madajczyka i Joanny Lubeckiej wiązał się z aktywnym uczestnictwem w comiesięcznych spotkaniach seminaryjnych w Warszawie. W ramach projektu

uczestniczyłem również w seminarium wyjazdowym w ośrodku konferencyjnym w Radziejowicach we wrześniu 2017 r. Współpraca nawiązana w ramach wspomnianej grupy badawczej zaowocowała udziałem w dwóch projektach wydawniczych Instytutu Pileckiego (instytucja Ministerstwa Kultury), polegającym na redakcji naukowej polskiego przekładu i przygotowaniu wstępu do polskich wydań dwóch fundamentalnych książek politologicznych poświęconych totalitaryzmowi: *Totalitarianism. Proceedings of a Conference Held at the American Academy of Arts and Sciences March 1953* pod redakcją Carla Friedricha (Warszawa 2019) oraz *Totalitarian Dictatorship and Autocracy* autorstwa Carla Friedricha i Zbigniewa Brzezińskiego (publikacja w druku).

Wyniki moich badań prezentowałem na licznych konferencjach naukowych, w tym konferencjach międzynarodowych. Do najważniejszych konferencji międzynarodowych, podczas których wygłaszałem referat, należą: konferencja o nowoczesności i myśli Leo Straussa *Modernity and What Has Been Lost* (Uniwersytet Jagielloński, 2009 r., referat *Karl Löwith and Leo Strauss on Modernity, Secularization and Nihilism*), konferencja o problemie teologii politycznej *The Problem of Political Theology* (Akademia Ignatianum/ Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 2010 r., referat *The Problem of the Closure of any Political Theology*), konferencja o związkach nauk społecznych i teologii *Dangerous liaisons. Theology, social sciences and modernity* (Uniwersytet Warszawski, 2012 r., referat *(De)legitimizing modernity?*), konferencja *Body as a Political Stake* (Uniwersytet Jagielloński, 2013 r., referat *Problem ciała politycznego. Między antropologią a teologią polityczną*), konferencja o wojnie sprawiedliwej *The Theory of Just War. Behind the Jurisprudential Defense of (Abstaining From) Military Action* (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, 2015, referat *The Non-discriminating Concept of War and the Theory of Just War: Carl Schmitt's Arguments Reconsidered*), konferencja poświęcone historii pojęcia Zachodu *The West. Concept, Narrative and Politics* (University of Jyväskylä, Finlandia, 2016, referat *Divided West in Carl Schmitt's International Thought*), konferencja poświęcona sekularyzacji w Kościele *Secularization in the Contemporary Catholic Church* (Akademia Ignatianum, Kraków, 2017 r., referat *The Importance of Secularization in the Debate on Modernity*), konferencja *2nd Biannual Conference on Religion and Politics – Secularism as a Challenge for Politics and Political Science* (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, 2019, komentarz na zaproszenie organizatorów do wystąpienia profesora Fabio Petito oraz referat *Sekularyzacja a wojna*).

Najważniejsze konferencje krajowe obejmują udział w II Zjeździe Niemcoznawców na Uniwersytecie Wrocławskim (2013 r.), podczas którego wygłosiłem referat w panelu zorganizowanym przez profesora Adama Wielomskiego *Karl Löwith wobec kryzysu świata mieszczańskiego-chrześcijańskiego* oraz w Kongresie Politologii „Odslony polityki” na Uniwersytecie Jagiellońskim w 2015 r. (referat *Suwerenność jako problem teologiczno-polityczny w krytycznym ujęciu Hansa Kelsena*).

Jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych z siedzibą w Warszawie oraz Association for Political Theory z siedzibą w Amherst, Massachusetts, USA.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Działalność organizacyjna

Od początku mojego zatrudnienia na Uniwersytecie Jagiellońskim pełnię odpowiedzialną i pracochłonną funkcję **sekretarza redakcji „Politei. Pisma Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych”**, jednego z wiodących polskich czasopism politologicznych. Do moich obowiązków należy: sporządzanie harmonogramu wydawniczego czasopisma, prowadzenie bieżącej korespondencji z autorami tekstów, sprawdzanie tekstów pod względem formalno-technicznym, inicjowanie procesu recenzyjnego nadsyłanych propozycji, nadzór nad prawidłowym przebiegiem procesu recenzyjnego, utrzymywanie kontaktu z zespołem redakcyjnym (korektorskim) wydawnictwa, pośredniczenie w kontaktach między zespołem korektorów a autorami, zatwierdzanie złożonego numeru do druku, wysyłka egzemplarzy autorskich, nadzór nad stroną internetową czasopisma, przygotowywanie okresowych sprawozdań i ankiet ewaluacyjnych oraz inne kwestie formalne (np. wystawianie zaświadczeń o przyjęciu tekstu do druku). Od objęcia funkcji sekretarza redakcji w 2013 r. nadzorowałem wydanie 45 numerów czasopisma, liczących zwykle około 20 arkuszy wydawniczych każdy, w tym wielu anglojęzycznych. Uczestniczyłem również w działaniach na rzecz zwiększenia międzynarodowej dostępności i widzialności badań publikowanych w „Politei”, polegających na wprowadzeniu czasopisma do archiwum JSTOR i udostępnieniu w tej amerykańskiej bazie naukowej pełnej treści wszystkich numerów „Politei”.

Obecnie jestem wykonawcą w ramach realizowanego przez „Politeję” projektu zwiększenia umiędzynarodowienia czasopisma, finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (NPRH), polegającego na wydaniu dziesięciu

anglojęzycznych numerów tematycznych w latach 2016-2021 (wysokość dofinansowania: 240 000 zł). W ramach projektu w 2021 r. pod moją redakcją ukaze się numer poświęcony najważniejszym debatom filozoficzno-politycznym okresu międzywojennego. W ramach wspomnianego projektu nadzorowałem wydanie następujących anglojęzycznych numerów tematycznych czasopisma: *The Jagiellonian Idea: Past and Present* (red. Dorota Pietrzyk-Reeves), *Central or Central-Eastern Europe* (red. Bogdan Szlachta), *The Problem of Africa's Dysfunctional States* (red. Robert Kłosowicz), *The Post-Soviet Space* (red. Joachim Diec), *Europe of Fatherlands?* (red. Natasza Styczyńska).

Jestem zaangażowany w **działalność na rzecz umiędzynarodowienia programów kształcenia** na Uniwersytecie Jagiellońskim. Prowadzę wykłady na anglojęzycznych programach studiów prowadzonych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego *International Relations and Area Studies* oraz *International Security and Development*. Obecnie pełnię wspomnianą już funkcję **koordynatora programowego** w ramach projektu Katamaran finansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA) polegającego na stworzeniu wspólnego międzynarodowego (polsko-włoskiego) kierunku studiów drugiego stopnia *International Relations and Public Diplomacy* przez Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet w Sienie (Dipartimento di Scienze Sociali, Politiche e Cognitive). Dzięki temu projektowi od 2021 r. na obu uniwersytetach uruchomiony zostaje kierunek studiów magisterskich w ramach którego studenci będą studiować w obu ośrodkach przez jeden rok i otrzymają podwójny dyplom magisterski (polski i włoski). Współpraca objęła nie tylko przygotowanie niezbędnych formalnych i merytorycznych ram nowego kierunku (ustalenie programu kształcenia, przygotowanie sylabusów i materiałów dydaktycznych), ale również wzajemne wizyty studyjne oraz seminaria naukowe poświęcone problematyce związanej z nowo tworzoną kierunkiem studiów. Kierownikiem projektu po stronie włoskiej jest prof. Luca Verzichelli, po stronie polskiej dr hab. Marcin Grabowski.

Byłem głównym organizatorem międzynarodowej konferencji *Modernity and What Has Been Lost* na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz współorganizowałem międzynarodową konferencję poświęconą problemowi teologii politycznej, która odbyła się na Akademii Ignatianum. Oba wydarzenia zgromadziły licznych badaczy o uznanej pozycji i zaowocowały projektami wydawniczymi, które omawiałem powyżej.

W ramach Katedry Filozofii Polityki Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych byłem pomysłodawcą i organizatorem interdyscyplinarnego seminarium *Weimar. Polityka-prawo-filozofia*, odbywającego się w latach 2013-2014 w Collegium Novum

UJ. Celem seminarium była pogłębiona analiza wybranych zagadnień politycznych, prawnych i filozoficznych okresu Republiki Weimarskiej. Szczególną uwagę poświęcono stanowiskom wypracowanym przez myślicieli z kręgu tzw. rewolucji konserwatywnej. Okres Republiki Weimarskiej dostarcza materiału do refleksji nad związkami myśli politycznej z rzeczywistością społeczno-polityczną naznaczoną głębokim kryzysem. Wychodząc od tego spostrzeżenia seminarium podjęło namysł nie tylko nad historycznym, ale również współczesnym znaczeniem pojęć, które mogą pomóc nam zrozumieć naszą własną sytuację. Do pojęć omawianych podczas spotkań należały: rewolucja konserwatywna, imperium, dyktatura, demokracja, parlamentaryzm, decyzyzizm, normatywizm, legalność, legitymizacja. W seminariach jako jego gospodarz uczestniczył kierownik Katedry Filozofii Polityki, prof. dr hab. Bogdan Szlachta, studenci i doktoranci nauk społecznych i humanistycznych, pracownicy naukowci. Seminarium gościło również badaczy z innych ośrodków (m.in. prof. dr hab. Paweł Kaczorowski, dr hab. Joanna Mysona-Byrska, dr Tadeusz Szawiel).

Do innych moich obowiązków należy przygotowywanie recenzji prac licencjackich i magisterskich. Sporządzałem także recenzje artykułów dla czasopism naukowych, w tym dla *European Journal of Political Theory*.

Od 2020 r. pełnię funkcję opiekuna Sekcji Myśli Politycznej Koła Studentów Stosunków Międzynarodowych UJ wspomagając merytorycznie organizowane przez koło wydarzenia i prowadząc warsztaty tematyczne dla studentów.

Działalność dydaktyczna

Na Uniwersytecie Jagiellońskim prowadzę liczne zajęcia dydaktyczne (wykłady i konwersatoria) ze studentami politologii, stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwa narodowego oraz dwóch anglojęzycznych programów *International Relations and Area Studies (IRAS)* i *International Security and Development (ISAD)*, na wszystkich trzech stopniach kształcenia, podczas których dzielę się wynikami moich badań. W każdym roku akademickim w moich zajęciach uczestniczy około 300 studentów, w tym przynajmniej 50 zagranicznych. Zajęcia prowadzone dla studentów polskich i zagranicznych spotykają się z bardzo dobrą, często wręcz entuzjastyczną, reakcją słuchaczy, czego odzwierciedleniem są wysokie oceny i życzliwe komentarze utrwalane w dorocznych ankietach studenckich. Chciałbym zwrócić uwagę na pożądane z punktu widzenia naukowego powiązanie moich badań z dydaktyką uniwersytecką.

Na kierunkach anglojęzycznych (ISAD i IRAS) prowadzę wymagające dużego nakładu pracy autorskie wykłady: *Introduction to Modernity*, na którym omawiam najważniejsze teorie nowoczesności, oraz *Just War Theory and Its Adversaries*, kurs poświęcony głównym teoretykom wojny sprawiedliwej, jej krytykom oraz współczesnym przemianom ładu globalnego i najnowszym wyzwaniom wynikającym z rozwoju nowych technologii i globalizacji. Konwersatorium *Utopias and Anti-utopias* przedstawia bogactwo europejskiej myśli utopijnej, antyutopijnej i dystopijnej, natomiast konwersatorium *Konserwatyzm* daje panoramę jednego z najważniejszych nurtów w nowożytnej myśli politycznej. W związku z centralnym obszarem moich zainteresowań pozostają także prowadzone przeze mnie ćwiczenia z przedmiotów *Filozofia* oraz *Filozofia i etyka polityki*. Prowadzę również wykład z elementami konwersatorium *Państwo a nowoczesność* w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ramach kierunku studiów uruchamianych wspólnie z Uniwersytetem w Sienie poprowadzę kurs *Contemporary European Political Thinkers*. W prowadzonych przeze mnie zajęciach uczestniczy wielu studentów zagranicznych spędzających semestr na Uniwersytecie Jagiellońskim w ramach programu Erasmus. Prowadzę również warsztat *Academic English*, na którym uczę studentów praktycznych umiejętności związanych z posługiwaniem się językiem angielskim w kontekstach akademickich. Od kilku lat prowadzę jako wykładowca gościnny na Uniwersytecie Papieskim im. Jana Pawła II wykład *Historia doktryn politycznych i prawnych po 1945 r.* Wszystkie prowadzone przeze mnie kursy cieszą się dużym zainteresowaniem wśród studentów polskich i zagranicznych i są regularnie uruchamiane.

Popularyzacja nauki

Rozumiem znaczenie komunikowania się uniwersytetu z otoczeniem społecznym i popularyzacji nauki. Moja działalność w tym zakresie obejmuje udział w projektach współpracy Uniwersytetu Jagiellońskiego z wybranymi liceami krakowskimi (I Liceum Ogólnokształcące im. Bartłomieja Nowodworskiego) i małopolskimi (Liceum Ogólnokształcące w Krzeszowicach), w których prowadziłem wykłady gościnne poświęcone zagadnieniu totalitaryzmu i nowoczesnego państwa. W ramach działań popularyzacyjnych udzielałem wywiadów czasopismom studencko-doktoranckim i uczestniczyłem w audycji lokalnej rozgłośni radiowej (Polskie Radio Kraków). Chętnie biorę udział w dostępnych dla szerszej publiczności dyskusjach wokół zagadnień pozostających w kręgu moich zainteresowań, w tym zwłaszcza w spotkaniach wokół książek (uczestniczyłem w debatach na

temat książek m.in. Ernsta Jüngera i Carl Schmitta m.in. w „Klubie Jagiellońskim” czy „Spółdzielni Ogniwo”). Do działań popularyzatorskich zaliczam również publikowanie na łamach uznanych ogólnopolskich czasopism o profilu intelektualnym (m.in. „Przegląd Polityczny”, „Znak”, „Czterdzieści i Cztery”). Chciałbym również podkreślić moją działalność translatorską. Jestem tłumaczem (wraz z doktorem Pawłem Armadą) ważnej książki Leo Straussa *O tyranii* (zawierającej korespondencję Strauss- Kojève, Kraków 2009), przełożyłem także szereg innych istotnych tekstów naukowych (Karl Löwith, *Natura, historia, egzystencjalizm, Okazjonalny decyzyzizm Carl Schmitta*; Carl Schmitt, *Absolutyzm*; fragmenty Hansa Kelsena *Kto powinien być strażnikiem konstytucji?*, rozdziały w podręczniku *Historia filozofii politycznej* red. J. Cropsey, L. Strauss, Warszawa 2010).

Posiadam profil na amerykańskim portalu publikacji naukowych Academia.edu (<https://jagiellonian.academia.edu/ArkadiuszGornisiewicz>), który jest przeze mnie regularnie aktualizowany i na którym udostępniam wiele publikacji, co znacząco przyczynia się do zwiększenia ich rozpoznawalności i dostępności także dla zainteresowanych osób spoza wspólnoty akademickiej.

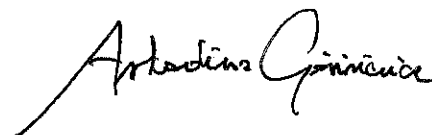
Nagrody i granty

Za dotychczasową pracę naukową otrzymałem kilka nagród JM Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego (2015, 2017, 2018, 2020).

Uczestniczyłem, bądź nadal uczestniczę, w następujących projektach finansowanych ze środków zewnętrznych:

- 1.projekt badawczy *Nowoczesność i nihilizm. Myśl polityczna Karla Löwitha*, Narodowe Centrum Nauki (główny wykonawca projektu), 33.000 zł, lata 2010-2012.
- 2.wydanie anglojęzycznych numerów „Politei”, Narodowy Program Rozwoju Humanistyki (wykonawca), 240.000 zł, lata 2016-2021.
3. wydanie krytyczne pism wybranych Thomasa Carlyle’a w języku polskim, Narodowy Program Rozwoju Humanistyki, program Uniwersalia 2.2, 298.000 zł, 2018-2022, wykonawca – przygotowania dwóch tomów.
- 4.Przygotowanie nowego polsko-włoskiego kierunku studiów *International Relations and Public Diplomacy*, Uniwersytet w Sienie, Dipartimento di Scienze Sociali, Politiche e Cognitive Włochy – Uniwersytet Jagielloński; Narodowa Agencja Wymiany

Akademickiej - program Katamaran (koordynator programowy), 624.000 zł, lata 2020-2021.

A handwritten signature in black ink, reading 'Arkadiusz Górnisiewicz'. The signature is written in a cursive style with a large initial 'A'.

Arkadiusz Górnisiewicz